AGRUPACIO D'AQUAREL-LISTES DE CATALUNYA

Conferencia donada al Circol de Reus organitzada per l'Agrupació d'Aquarel-listes de Catalunya, amb motiu de son primer concurs d'Aquarel-les sobre el tema

ART I L'AQUAREL-LA

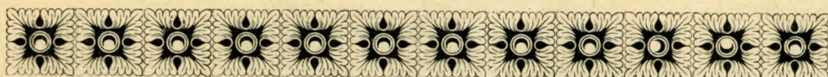
PER

En Josep Camins

Vice-president de la mateixa



Barcelona 30 Abril de 1930



ART I L'AQUAREL-LA

Conferencia donada al Circol de Reus organitzada per l'Agrupació d'Aquarel-listes de Catalunya, amb motiu de son primer concurs d'Aquarel-les sobre aquest tema per

En Josep Camins

Vice-president de l'Agrupació

Barcelona 30 Abril de 1930

IMPREMTA I PAPERERIA
ANTONI ESCAYOLA
Casp, 47 i Girona, 31
BARCELONA

ART I L'AQUAREL·LA

TEMA En l'ordre del saber es desitjar l'ensenyament: qui el propaga estima al próxim.

Senyors:

Escudat amb aquest senzill lema, el fet d'anunciar aquesta conferència podrà no semblar tant atrevit per ma part; com siga que l'esperit de l'AGRUPACIO D'AQUAREL.LISTES DE CATALUNYA té l'aspiració d'ordre sentimental en totes les seves manifestacions d'art, va sortir del sí del Consell Directiu la idea de donar conferències d'art durant les nostres exposicions.

Degut al meu temperament i manera d'ésser va entusiasmarme aquesta idea amb tal força, que sense pensar-m'hi, vaig demanar que se'm concedís la paraula, si no hi hagués ningú de moment que ho fés, i aquí em teniu, ple de bona voluntat, condició característica en tots els ordres de ma vida, per parlar-vos d'art; mes no voldria que aquest modest treball fos titllat de pretensiós ni molt menys. Alguns de vosaltres em coneixeu a fons, sabeu que no soc més que un modest professional i creyeu-me, que si abans de comprometre'm a oferir-vos aquest modest treball, i en lloc d'obeïr a un impuls del meu temperament, hagués consultat les meves pobres forces d'orador, hauria desistit del meu propòsit, callant i escoltant a altres que amb més qualitats i talent haurien sabut impressionar amb més precisió l'auditori. Donat aquest petit descàrrec, permeteu-me entrar en matèria:

La "AGRUPACIO D'AQUAREL.LISTES DE CATALUNYA" amb molt bon encert, ha organitzat un concurs per tots els amants de l'aquarel·la i per tots els "amateurs", acoblant aquí obres dignes de tot elogi.

Benivnguts siau tots, al nostre Casal.

Aquest reusenc que té'l gust de dirigir-vos la paraula en nom de l'AGRUPACIO D'AQUAREL.LISTES DE CATALUNYA, vos saluda.

Benvinguts siau, mestres que amb el vel del pseudònim ens honreu amb vostre presència. Benvinguts siau, jovincels atrevits, puig vostres treballs revelen aquella inquietud de jovenesa en temptacions i proves per a conseguir vostre ideal. A vosaltres penso dedicar-vos bona part d'aquesta conferència, ja qu'el meu intent parteix del punt de vista purament escolar.

Es indubtable que aquest procediment està destinat a donarnos un caudal immens e inesgotable de mitjans per a defensar el nostre pà de cada dia. Amb ell podem abordar tota mena de treballs comercials, especialment en les arts gràfiques, projectes i bocets a totes les arts aplicades en general, i convertint-la a *gouache* es immensa i vasta sa aplicació.

L'aquarel·la, propiament dita, baix el meu punt de mira, és la manifestació més sublim entre les moltes de l'art pictòric, doncs amb ella com saben els professionals, permet aconseguir efectes i transparències que no ens poden donar els altres procediments: oli, *gouache*, tremp, fresc, etc., etc., com tots ja saben. Per això mereix especial atenció i per això la nostra Agrupació, considerant la magnitud d'aquest procediment, persegueix aquest ideal, o sigui la perfecció completa de l'aquarel·la.

L'aquarel·la és digne de tot respecte, i en el seu estudi hem de confessar sincerament que no permet arrepentiment de cap mena, buscant sempre l'espontanietat, que es cosa dificilíssima fer-ho, i les transparències obtingudes amb ella no les trobarem en cap altre dels dits procediments. La facilitat i l'espontaneitat, són, sens dubte, les millors prendes que ha de tenir l'aquarel·la; més això no vol pas dir, que en certs motius no hagin de tractar-se

d'altre manera i forma, segons l'assumpte del quadro o voluntat de l'artista, fent d'ella un estudi acabadíssim de l'obra proposada; i bé a tom ara contar-vos un fet del nostre Fortuny:

Miquel i Badia ens conta una anècdota bastant interessant: diuen qu'el nostre paisà, orgull de Reus i d'Espanya, trovant-se a Nàpols, rebé la visita d'un cavaller anglés—els anglesos són sempre amb les anècdotes d'arts i antiguitats—el qual li manifestà desitjos d'adquirir-li una aquarella, replicant Fortuny que no en tenia cap per vendre en aquell moment, però que l'hi oferia els seus serveis i amb gust n'hi faria una, a lo qual contestà el foraster lo molt que sentia haver-li de manifestar que solsament restaria tres dies a Nàpols i qu'el seu propòsit era de emportar-se'n aquell treball ell mateix o, en cas contrari, desistir del seu intent. Nostre paisà volgué complimentar els desitjos del bon anglès, executant seguidament l'aquarella, que entregà als tres dies, terme màxim fixat per el dit anglés. Aleshores, afegeix l'anècdota, digué Marian Fortuny:

"—Aquí té vostè l'aquarella",—i un cop l'hagué vista l'anglès, digué: "—Es quelcom complicada",—a lo qual contestà Fortuny: "—Perdoni'm, no he tingut temps de fer-la més senzilla".—Es a dir que li mancà temps per pensar-la amb calma, per fer separadament alguns estudis, per disposar dels elements convenients a l'objecte de que a l'agafar el pinzell i humitejar-lo en el color no vacillés un instant ni la mà ni la intelligència.

Se'n dedueix d'aquesta anècdota, doncs, que l'aquarella ha de menester molts estudis per arribar a dominar el gènere, i per ésser un vertader mestre amb ell.

Requereix expontanietat, res de vacillacions; cop sec i intelligència clara.

Sens pretendre fer un minuciós historial d'aquella, perque sa narració total fora pesada, permeteu-me que suscintament en digui quelcom.

Per altre part es molt lamentable el poc respecte que té aquest procediment, fent-se encara més remarcable si ho diu un professional; sàpiga qui ho ignori que ja en el segle XVIII trobem artistes

qu'es dedicaven a tal procediment, amb colors més o menys transparents i grollerament fabricats.

L'italià Babtista Tiepolo, nascut en 1697, passà la major part de la seva vida a la capital d'Espanya on va morir en 1770; aquest artista, demés dels frescos que executà pintà moltes sèpies i bastantes aquarelles.

Zacaries Gonzàlez Velàzquez, fill del cèlebre arquitecte i pintor don Alexandre, té encara avui, una aquarella, molt bella per cert, a la Biblioteca Nacional de Madrid. Clar està qu'aquestes obres, ni remotament presenten els atractius de les d'avui, a causa de la imperfecció en qu'es trovaben en la fabricació dels elements, La química anglesa poc a poc perfeccionà la matèria colorant, enriquint la gama de dia en dia, fins assolir la perfecció.

Més tard o sigui a fi del segle XVIII, Saint-Aubin, Debucour, Moreau—el jove—, Robert, Perignon, Fragonard i Leprince, brillaven a França com artistes de primer ordre i quasi tots ells cultivaven amb entussiasme l'aquarella. Seguidament, en el segle passat i a principis del present, no mancaven a Espanya aquarellistes que, si bé no assoliren la reputació dels francesos i menys encara la dels anglesos, que arribaren ja al "sumum" de la perfecció, ajudats per els progresos de la matèria colorant que avui dia preferim encara, aconseguiren que llurs obres fossin també admirades.

La reina del Tàmesis en 1775 bressolà a l'eminent Turner, que va donar a l'aquarella un impuls formidable. Fou autor de "La destrucció de Cartago", la qual obra s'admira entre els clàssics com un excels poeta cantor de la Naturalesa, que manejava amb la mateixa mestria l'aquarella que l'oli; mentres tant l'escola anglesa guiada per Turner i Constable, anava buscant els efectes de clar-obscur basant-se en les obres del gran Rembrandt, i els seus màgics efectes si han ajuntat als encants d'una brillant coloració i fent honor a la veritat, hem de dir que els anglesos han elevat l'aquarella a tant alt grau de perfecció, que cap nació avui dia els aventatja.

Posteriorment, l'anglés Harding, considerant la debilitat dels

mitjans d'execució, va inventar un paper flexible i pastós que no era pàs més bó que'l Whatman. Es proposava Harding amb el seu paper rivalitzar amb la pintura a l'oli per mitjà de l'aquarel·la; de manera que els que sostenen avui que una aquarel·la valenta d'entonació i que a distància pot confondre's amb un oli, diuen que no és aquarel·la, jo, amb tot respecte que es mereixen els que sostenen aquesta tessi, els dic que estàn llastimosament equivocats, perquè si els anglesos, cap-davanters d'aquest procediment a principis del segle present, per enaltir l'aquarel·la ja perseguien aquest fi, ¿a què bé ara per pur caprici i sense fonament de causa posar "in mentis" els estudis de Harding?... Valdria, doncs, la pena que els que això sostenen, es prenguessin la molèstia de fullejar l'història gloriosa de l'aquarel·la i no pretenguéssin posar en ridícul a certs artistes fuetejats injustament.

Espanya, França, Itàlia i Alemanya, vàren donar fort impuls a l'art que descrivim, formant-se societats d'artistes que conreuen aquest art. A França, encara avui existeix la "Société d'Aquarellistes de París" que sosten amb vigoria les glòries d'aquest gènere artístic, i, finalment, a Espanya fins tenim a la primcesa donya Paz—germana d'Alfons XII (a. c, s.)—, que conreuà amb gran èxit l'aquarel·la. Crec que amb ço que he descrit veiem ben clar, qu'el nostre procediment ha arribat fins a les esferes més altes de la Societat.

Sempre, en la vida social, ha estat l'Art un dels seus factors principals. L'art es una expansió de l'ànima qu'exterioritza els seus sentiments. Llàstima que la gent no hagi arribat a conèixer plenament el vertader sentit en que port ésser presa la Natura i, per tant, no pugui apreciar com deuria les seves belleses!

S'ha de tenir en compte qu'entre la Natura i l'Art, hi ha l'ànima de l'artista, que l'hi pren ço que es bell, creant ço que la seva ànima sent. Quant la gent aconsegueixi compendre que'l sentir de l'artista no pot operar com una vulgar màquina fotogràfica en front de la Natura, aleshores serà quan apreciaran més el valor d'una obra d'Art i els que la crítica fan d'ella, compendrian que l'artista, per ser-ho ha de posa part de son ànima, a cada

obra que executa; deixeu lliure l'artista, deixeu lliure la seva voluntat i penseu que són dolents molts dels camins pels quals els voleu fer seguir; penseu que ell vé a nosaltres amb l'ànima plena de goig, a ensenyar-nos les seves il·lusions o realitats; deixeu'l-hi doncs el pas lliure, no li desfulleu ses esperances, que moltes vegades es més mereixedor d'un bon conçell que no pas que l'hi malmetin l'existència amb una crítica implacable.

Per la meva part diré als que comencen, representats aquí, per els seus anònims e ingenus treballs, per recomanar-ho així mateix els meus deixebles, que dibuixin molt, començant per els sòlids primerament, seguint els sabis consells d'un vertader mestre, que tingui patents les seves aptituts,

El dibuix, diu Frœbel, es el terme mig entre l'objecte i la paraula tenint propietats comunes entre els dos. El dibuix i la paraula marxen junts com el sol i la sombra, com el dia i la nit, l'ànima i el cós. L'home revela llurs aptituts per el dibuix, com revela s'aptitut per la paraula; l'un i l'altre deuen ésser desenrotllats exigint manifestar-se.

Efectivament, el dibuix tradueix de manera perfecte el pensament de l'home i encara, afegirem nosaltres, que és una espècie de llenguatge que permet exterioritzar les formes i les disposicions consabudes, expressant clarament tot objecte imaginable i que, malgrat d'ésser un llenguatge mut—s'ha adoptat per tots els països—esdevé clarament una llengua universal, essent al mateix temps més eloqüent per la representació dels objectes que la pròpia paraula, perquè per ell pot abraçar-se d'una sola mirada tot un conjunt d'accions amb llurs múltiples detalls, que jamai cap decripció parlada podria fer compendre; és el dibuix molt apropiat a nostra constitució, diguint-ho aquesta imaginació viva d'esperit imitador i que amb tanta freqüència s'observa en els infants, la qual s'inclina a copiar tot quant veu al seu entorn, amb la ingenuitat pròpia de sa tendra edat, obeïnt a un impuls especial anomenant instint, el qual pot ésser més tard el que porti a produïr vertaderes obres d'Art—si no troba en la ruta de sa vida mals consellers—com ho testimonien tants grans mestres, dels

quals la Història d'Art, ens parla.

Puc afirmar, sense temor a equivocar-me, que el dibuix es l'ànima de la pintura, essent admès per tots els pintors equilibrats, que la base principal de la pintura depen de la fermesa d'un bon dibuix i pel mateix crec donar un bon consell al recomanai als meus deixebles un estudi ben concret d'ell abans de començar a pintar, essent una equivocació lamentable pensar el contrari.

Al pintar, procureu imitar la Natura, car ella vos brinda un immens caudal de motius; procureu trobar sos encants buscant l'hora justa, qu'ella mateixa vos mostra. Visiteu tots els museus que pogueu, analisseu la pintura dels mestres clàssics, i sobre tot devant d'aquestes obres... mediteu... mediteu força. Pinteu a la vostra manera, cadascú segons son tempeament, estudieu, estudieu força, arribeu fins a l'impressionisme, si voleu, més no paseu més enllà, perquè al endinsar-vos més, hi trobarieu un abïm insondable que forçosament vos portaria a la perdició. Tingau puresa d'ànima, perque amb l'ànima pura, l'àngel dels bons sentiments no deixarà d'acostarsi, acompanyat de la desitjada inspiració que tots necessitem.

Tingau fe, fe cega; treballeu amb força de voluntat i no dupteu ni un sol moment que per aquest camí, llarg i espinós per cert, arribareu fins al cor del poble i quan aquí siau, prescindiu de lo dolent que vos rodeixi i penseu amb aquella eterna frasse: *Vox populi vox Dei.* I sobretot, tingueu en compte que si algú de vosaltres arriba un dia que sols amb lo vostre esforç, sols amb el vostre, arribeu a conquerir un nom que de tots és l'ideal, no defalliu, encar que les serpetes de l'enveja, escapades dé la tésta de Medusa, pretinguin amb son virus enrunar el pedestal que vos aguanta, guanyat tant sols amb lo fruit del vostre treall; desprecieu-los.

Avant! Avant sempre! Penseu que vostre esforç honrarà vostra família, Espanya vos en restarà agraïda. Jovincells d'aquesta noble terra tan fecunda en homes que l'han col·locada en un lloc preeminent, seguiu coratjosos en vostre difícil estudi, no defalliu i tingueu sempre present que de la vostra fermesa i de vostre

sacrifici per assolir l'ideal desitjat, si ho aconseguiu, no treballeu tan solsament per vosaltres, sinó que ho feu alhora per a que sigui més esplendorós el nom de nostra volguda Catalunya!